

Pfv.II.21.986/2011/8.

A Kúria a személyesen eljáró felperesnek az I. r., a személyesen eljáró II. r., a személyesen eljáró III. r. és a személyesen eljáró IV. r. alperesek ellen ajándékozási szerződés érvénytelenségének megállapítása, illetve ajándék visszakövetelése iránt a Pest Megyei Bíróságon 23.P.24.973/2008. számon megindított és a Fővárosi Ítéltábla 1.Pf.21.744/2010/3. számú ítéletével elbírált perében az említett számú jogerős határozat ellen az I. r. alperes részéről 37. sorszám alatt benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán a 2012. szeptember 18. napján megtartott tárgyaláson meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Kúria a jogerős ítélet felülvizsgálattal támadott rendelkezéseit hatályában fenntartja.

A le nem rótt 780.000 (hétszáznyolcvanezer) forint felülvizsgálati eljárási illeték az állam terhén marad.

I n d o k o l á s

Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás szerint az I. r. alperes a felperes és a II. r. alperes gyermeke.

A felperes kizárólagos tulajdonát képezte a Gy., K. utca . hrsz. alatti ingatlan, illetve a Gy. belterület . hrsz. alatt felvett, Gy., M. utca szám alatti ingatlan 2/4 tulajdoni hányada, melynek további tulajdonosai a III. és IV. r. alperesek.

A felperes 1999. július 29-én ajándékozási szerződéssel az akkor 8 éves I. r. alperesnek ajándékozta - a szerződés szövege szerint „feltétlenül és visszavonhatatlanul” - a fenti ingatlanokat, holtig tartó hasznélvezeti jogának kikötésével. A szerződést a megajándékozott I. r. alperes nevében édesapja, a II. r. alperes írta alá, mint törvényes képviselő.

A felperes és az I. r. alperes közötti viszony megromlott az I. r. alperes 12-13 éves korától kezdődően. A kamaszkorba lépett I. r. alperes szabadságigénye ugyanis megnőtt, gyakran eljáró hazulról és többnyire nem a megbeszélte időpontban tért haza. Olyan eset is előfordult, hogy a felperes tiltása ellenére elszökött otthonról. A barátja lakására ment, ahonnan az édesanyja riasztására a rendőrség, illetve a mentőszolgálat gyermekklinikára szállította.

Itt azonban nem tartották szükségesnek a benntartását.

A felperes és az I. r. alperes közötti konfliktusok tehát rendszerint akkor éleződtek ki, amikor az I. r. alperes szórakozás céljából el kívánt menni otthonról, amit a felperes többnyire ellenzett. Ennek ellenére az I. r. alperes általában a saját akaratát érvényesítette és nem egyszer ittasan tért haza. Ilyenkor többször előfordult, hogy a felperes és az I. r. alperes kölcsönösen bántalmazták egymást, kisebb pofonok, karmolások történtek, illetve sértő kifejezéseket használtak egymással szemben. Volt, hogy a felperes „lekurvázta”, ribancnak nevezte a lányát, az I. r. alperes pedig a „kövér disznó”, „kussoljál már”, „dögölnél meg”, „lelöklek a lépcsőn” kifejezéseket használtak.

Az I. r. alperes otthon nem segít a házi munkában, ennek ellenére az időközben nagykorúvá vált, továbbtanuló I. r. alperesről a szülei változatlanul saját háztartásukban gondoskodnak és részére minden szükséges eszközt - pl. laptopot - megvásárolnak.

A felperes elsődleges keresetében az ajándékozási szerződés érvénytelenségének megállapítását kérte. Állítása szerint a szerződés annak jogszabályba ütköző volta miatt semmis, ugyanis a II. r. alperes mint házastárs, mindkét ingatlanban ingatlan-nyilvántartáson kívüli tulajdonjogot szerzett. A felperes ezért nem rendelkezhetett volna egyedül a perbeli ingatlanokról. Erre tekintettel a felperes az eredeti állapot helyreállítását, tulajdonjogának visszajegyzését kérte.

Másodlagos keresetében az ajándékot a Ptk. 582. §-ának (2) bekezdésére alapítva követelte vissza. Arra hivatkozott, hogy a lánya vele szemben a minimális tiszteletet sem tanúsítja, rendszeresen becsületsértő kifejezéseket használ, több alkalommal tetteleg bántalmazta. Magatartása olyan súlyos jogsértés, ami alapot ad az ajándék visszaadására.

Harmadlagos kereseti kérelmében a Ptk. 582. §-ának (3) bekezdése alapján igényelte vissza az ajándékot. Állítása szerint az ajándékozásra az a feltevés indította, hogy rászorultsága esetén róla majd az I. r. alperes gondoskodni fog. Az I. r. alperes durva magatartásából azonban alaposan következtethető, hogy ez a feltevése véglegesen meghiúsult.

Az I. r. alperes a kereset elutasítását kérte. Arra hivatkozott, hogy az érvénytelenség körében nem tisztázottak a tulajdoni viszonyok. Az ajándék visszakövetelésével kapcsolatban álláspontja szerint kellő súllyal értékelni szükséges a szülő felelősségét is, hiszen a sérelmezett magatartás idején az I. r. alperes még kiskorú volt. Vitatta a súlyos jogsértés tényét is, állítása szerint ilyen nem történt. Arról pedig, hogy az ajándékozás során a felperest

esetleg az állított feltevés motiválta, nem volt tudomása.

A II-IV. r. alperesek a kereset teljesítését nem ellenezték.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította.

Az elsődleges kereseti kérelemmel kapcsolatban megállapította, hogy a felperes a saját tulajdoni illetőségét érvényesen elajándékozhatta az I. r. alperesnek. A szerződés részleges érvénytelensége pedig csak az I-II. r. alperes viszonyában jöhet szóba. Erre vonatkozó keresetet pedig a II. r. alperesnek kellett volna előterjeszteni.

A másodlagos kereseti kérelem tekintetében az elsőfokú bíróság utalt a Ptk. 582. §-ának (4) bekezdésére, mely szerint nincs helye az ajándék visszakövetelésének, ha az ajándékozó a sérelmet megbocsátotta. Az ajándék visszakövetelésével való indokolatlan késedelem pedig súlyos jogsértés esetén is megfosztja az ajándékozót a visszakövetelés jogától.

Az elsőfokú bíróság a bizonyítási eljárás eredményeként megállapította, hogy a felperes és az I. r. alperes kapcsolata kétséget kizáróan megromlott. Ennek elsődleges oka az I. r. alperes viselkedése, ami kiváltotta a felperesből a felelősségre vonás és tiltás szükségének érzését. Ez vezetett az I. r. alperes olyan fokú ellenállásához, amely megvalósította a felperes által kifogásolt jogsértést. A konfliktus kezdetén, majd még évekig azonban az I. r. alperes kiskorú volt, magatartásáért, viselkedéséért az általános közfelfogás szerint jelentős részben a szülők a felelősek. Erre tekintettel kétséges, hogy melyik fél magatartása váltotta ki a szülő-gyermek kapcsolat megromlását. Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint ehhez mindkét fél viselkedése hozzájárult. Erre tekintettel nem állapítható meg olyan súlyos jogsértés, amely megalapozza a Ptk. 582. § (2) bekezdése szerinti ajándék visszakövetelését.

A felperes egyébként is hosszabb időn át megfelelő ok nélkül késleltetett a perindítással, amely a Ptk. 582. § (4) bekezdése értelmében az ajándékozó felperes részéről a ráutaló magatartással történt megbocsátást megalapozza. Ezt támasztja alá, hogy a szülők saját háztartásukban továbbra is eltartják az I. r. alperest.

Az elsőfokú bíróság szerint nem alapos a Ptk. 582. § (3) bekezdése szerinti visszakövetelés sem. A felperes ugyanis az ajándékozáskor nem közölte 8 éves lányával, hogy az ajándékot azon feltevessel adja, miszerint idős korában az I. r. alperes majd gondoskodni fog róla.

A másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét részben

megváltoztatta és az alpereseket annak tűrésére kötelezte, hogy a Gy. . hrsz-ú, Gy., K. utca . hrsz. alatti és a Gy. belterület . és . alatt felvett, Gy., M. utca számú ingatlan 1/1 tulajdoni hányadáról az I. r. alperes tulajdonjogát töröljék és arra a felperes tulajdonjogát ajándék visszakövetelése jogcímén jegyezzék be.

A másodfokú bíróság ítéletének indokolásában megállapította, hogy az elsőfokú bíróság megalapozottan utasította el a felperes elsődleges és harmadlagos kereseti kérelmét.

Nem értett egyet ugyanakkor a Ptk. 582. § (2) bekezdése szerinti, az ajándékozó rovására elkövetett súlyos jogsértés, mint visszakövetelési feltétel fennállása tekintetében az elsőfokú bíróság döntésével.

A felperes által kifogásolt magatartások egy része az I. r. alperes kiskorúságának időszakára esett, amikor még szülői felügyelet alatt állt. Ehhez képest a Csjt. 75. §-ának (2) bekezdése alapján köteles volt a szülei iránt tisztelettel viseltetni, ugyanakkor a felperest, mint szülőt is terhelte az a kötelezettség, hogy neveléssel, felügyelettel hatást gyakoroljon gyermeke magatartására.

Kétségtelen, hogy a felperes és az I. r. alperes közötti szülő-gyermek kapcsolat az I. r. alperes önállóságra törekvése folytán, a párkapcsolat és szórakozás iránti igénye megjelenésétől fokozatosan megromlott. A felperes - nyilvánvalóan féltésből - korlátozni, akadályozni kívánta lánya ez irányú törekvéseit. Mindez tettelegességben is jelentkező veszekedésekhez vezetett. Ezek során a felperes is illette trágár szavakkal a lányát, ugyanakkor az I. r. alperes beismerte, hogy az édesanyjával szemben többször használt az elsőfokú ítéletben rögzített, a szülői tiszteletet semmibe vevő, a felperes becsületét, az emberi méltóságát sértő kifejezéseket. Azt sem vitatta, hogy az édesanyját többször tetteleg bántalmazta, megkarmolta, kezeit megszorította, az arcát megütötte, a telefont hozzávágta, illetve hasba rúgta, felindult állapotban az ajtót olyan erővel rúgta be, hogy az tokkal együtt kiszakadt. A társadalom általános értékítéletét sérti, amikor egy kiskorú gyermek az őt eltartó, szükségleteit biztosító szülőjével szemben ilyen magatartást tanúsít.

Mindezt együttesen értékelve a másodfokú bíróság megállapította, hogy az I. r. alperes által tanúsított alapvető erkölcsi kötelezettséget sértő magatartás folyamata összességében az ajándék visszakövetelésére alapot adó súlyos jogsértésnek minősül.

A másodfokú bíróság nem értett egyet az elsőfokú bíróság álláspontjával abban a kérdésben sem, hogy az ajándékozó

visszakövetelési joga elenyészett volna a Ptk. 582. § (4) bekezdése szerint amiatt, hogy az igényét hosszabb időn át nem érvényesítette, illetve, hogy a felsőfokú tanulmányokat folytató I. r. alperes szükségleteiről változatlanul saját háztartásában gondoskodik.

Az I. r. alperes magatartása ugyanis folyamatában eredményezte az ajándék visszakövetelésének jogszerűségét. A peradatokból pedig alappal következtethető, hogy a felperes a gyermeke számára a továbbtanulás feltételeit nem a kifogásolt magatartások megbocsátására, hanem arra tekintettel biztosítja, hogy a körülményektől függetlenül erkölcsi kötelezettségének tekinti a tanulmányait folytató gyermeke tartását, ellátását.

A kifejtettekre tekintettel a másodfokú bíróság megállapította, hogy az I. r. alperes a Ptk. 582. § (2) bekezdése alapján az ajándék visszaadására köteles.

A jogerős ítélet ellen az I. r. alperes nyújtott be felülvizsgálati kérelmet, melyben elsődlegesen annak hatályon kívül helyezését és a felperesi kereset elutasítását, másodlagosan pedig a hatályon kívül helyezés mellett a másodfokú bíróság új eljárásra történő kötelezését kérte.

Álláspontja szerint a másodfokú bíróság helytelen következtetésre jutott, amikor az I. r. alperes magatartását a Ptk. 582. § (2) bekezdés szerinti súlyos jogsértésnek minősítette. Ezzel szemben az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, miszerint a felek magatartását egymással okozati összefüggésben kell vizsgálni.

A felperes és az I. r. alperes ugyanis egyaránt hozzájárult a kapcsolat megromlásához, ennek jogkövetkezményét azonban kizárólag az I. r. alperes viselte, noha az általa elkövetett jogsértést az ajándékozó kezdeményező magatartása váltotta ki.

A perben bizonyítást nyert, hogy a felek kapcsolata ténylegesen megromlott, illetve, hogy kölcsönösen tanúsítottak egymással szemben tiszteletlen, az erkölcsi normákat alapvetően sértő magatartást. Nem nyert bizonyítást ugyanakkor az az alapvető tény, hogy a megromlott viszony melyik fél magatartására vezethető vissza, illetve a másodfokú bíróság ítéleti indokolásából elsődlegesen a felperes szülői nevelési mulasztásai tűnnek ki. Tekintettel arra, hogy az I. r. alperes terhére rótt cselekmények többsége még a kiskorúsága idejére esett, különös jelentőséggel bírnak a Csjt. szülői felügyeletre vonatkozó rendelkezései, figyelemmel a Csjt. 71. § (1) bekezdésére, mely szerint a szülői felügyeletet a kiskorú érdekeinek megfelelően kell gyakorolni, illetve, hogy a gyermek véleményét - korára, érettségére figyelemmel - tekintetbe kell venni.

A jogerős ítélet indokolásából is kitűnik, hogy a felperes a szülői felügyelettel kapcsolatos kötelezettségeit nem tudta teljesíteni. Nem a gyermek érdekeinek megfelelően járt el, amikor az I. r. alperes önállóságra, szórakozásra, párkapcsolatra való törekvéseit akadályozta, noha ezek az adott életkor érthető és jogos, természetes igényei.

A felülvizsgálati kérelmében az I. r. alperes hivatkozott a Ptk. 582. § (4) bekezdésében foglaltakra is, tehát a jogsértés megbocsátására, hiszen a kapcsolat rendeződött, a felperes valószínűleg ma már nem is indítaná meg a pert a lányával szemben. Azt, hogy az ajándékozó megbocsátotta az őt ért sérelmeket, a per során számos tény bizonyította, így a közös háztartásban élés, illetve, hogy a szülők anyagilag támogatják felsőfokú tanulmányait folytató lányukat.

A felperes felülvizsgálati ellenkérelme - tartalmát tekintve - a jogerős ítélet hatályban tartására irányult.

Állította, hogy a felülvizsgálati kérelemben foglaltakkal szemben a felek kapcsolata korábban valóban válságosra fordult, mivel az I. r. alperes 13 éves korától kezdődően csavargott, agresszív lett, többször volt részeg, tört, zúzott. A felperes csupán ebben akarta megakadályozni.

Elismerte ugyanakkor, hogy számára megfelelő megoldást jelentett volna az ajándékozási szerződés módosítása is, kiegészítése az ingatlanok 50 éves elidegenítési és terhelési tilalmával, azonban olyan tájékoztatást kapott, hogy erre nincsen jogszabályi lehetőség.

A felülvizsgálati kérelem nem alapos.

A Ptk. 582. §-ának (2) bekezdése szerint, ha a megajándékozott vagy vele együttélő hozzátartozója az ajándékozó vagy közeli hozzátartozója rovására súlyos jogsértést követ el, az ajándékozó visszakövetelheti az ajándékot, vagy követelheti az ajándék helyébe lépett értéket.

Jelen ügyben nem volt vitás, hogy az I. r. alperes 13 éves korától kezdődően folyamatosan, tettlegességig fajuló módon, a társadalom értékítélete szerint is súlyosan sértő magatartást tanúsított a felperessel szemben, aki - esetenként hasonló stílusban - igyekezett gátat szabni az I. r. alperes túlzott önállósodási törekvéseinek.

Az I. r. alperesnek a fenti, az első- és másodfokú ítéletben részletezett magatartása alkalmas lehet a Ptk. 582. §-a (2)

bekezdése szerinti súlyos jogsértés megállapítására, azonban jelen esetben az eljáró bíróságok helyesen jutottak arra az álláspontra, hogy az ajándék visszakövetelése szempontjából figyelembe kell venni azt a körülményt is, hogy a szülői felügyeletet gyakorló szülő és kiskorú gyermekének konfliktusáról volt szó, és ezzel összefüggésben kettőjük kapcsolatrendszerére a Csjt. rendelkezései is irányadóak. A Csjt. 71. § (1) bekezdése értelmében a szülői felügyeletet a kiskorú gyermek érdekeinek megfelelően kell gyakorolni. A 75. § (2) bekezdése szerint pedig a gyermek köteles szülei iránt tisztelettel viseltetni, nekik engedelmeskedni és fáradozásaik eredményességét tőle telhetőleg elősegíteni.

A fenti szülő-gyermek kapcsolatrendszerben kellett tehát a bíróságnak mérlegelnie, értékelnie az I. r. alperesnek a felperessel szembeni magatartását, azt, hogy ebben mennyire játszottak szerepet a felperes kevésbé korszerű nevelési elvei, a szülői felügyeleti jogok jószándékú, de alkalmanként nem megfelelő eszközökkel történő gyakorlása.

Az eset összes körülményét mérlegelve a másodfokú bíróság helyesen jutott arra a következtetésre, miszerint a bizonyítékokból nem vonható le olyan következtetés, hogy a felperes nem tett meg mindent gyermeke jellemének, szellemi képességének és tulajdonságainak alakítása érdekében. Nem merült fel olyan adat, hogy az I. r. alperes kifogásolható magatartása a szülői nevelési mulasztásra lett volna visszavezethető. Az I. r. alperes maga is beismerte, hogy édesanyjával szemben többször használt a szülői tiszteletet semmibe vevő, a felperes becsületét, az emberi méltóságát sértő kifejezéseket.

A konfliktushelyzet kialakulásakor az I. r. alperes még csak 13 éves volt, viselkedésének sértő, bántó jellegét, következményeit még kevésbé volt képes felismerni. Ez a magatartás azonban huzamos ideig, éveken keresztül jellemezte az I. r. alperesnek a felperessel való kapcsolatát és a peradatokból megállapíthatóan a nagykorúvá válását követően is csak annyiban változott, hogy az I. r. alperes részéről tettelegességre már nem került sor. Egy 16-18 éves, tehát már megfelelő belátási képességgel rendelkező fiataaltól pedig elvárható, hogy ennek megfelelő magatartást tanúsítson.

Kétségtelen, hogy a kamaszkor sajátossága a „lázadás”, az önállósági törekvések kibontakozása, ezek azonban rendszerint csak alkalomszerű kimaradozásban, „visszabeszélésben” nyilvánulnak meg. Egy korlátozottan cselekvőképes, tehát már megfelelő belátási képességgel rendelkező gyermeknek tudnia kell, hogy az alpári szavak használata, a szülővel szembeni tettelegesség meg nem engedett, súlyosan kifogásolható magatartás, amely nem maradhat következmények nélkül a szülő-gyermek viszonylatban sem, az ajándékozó és megajándékozott relációban pedig, amikor a

megajándékozottól hálát és tiszteletet vár el a jogalkotó, az ezzel ellentétes súlyos jogsértés megalapozza az ajándék visszakövetelése iránti kérelmet.

Bár a súlyos jogsértésre hivatkozó ajándékozó csak a Ptk. 582. §-a (4) bekezdésében írt keretek között gyakorolhatja a visszakövetelési jogát, a sérelem megbocsátása annak megalapozott érvényesítését kizárja, ezzel összefüggésben ugyanakkor a másodfokú bíróság helyesen jutott arra a következtetésre, hogy jelen esetben nem állapítható meg, miszerint a felperes hosszú időn keresztül késedelmeskedett volna az ajándék visszakövetelése iránti perindítással, illetve az is a sérelem megbocsátásának hallgatólagos jele, hogy folyamatosan a háztartásában gondoskodik az I. r. alperesről és a felsőfokú tanulmányait is finanszírozza.

Az I. r. alperes által elkövetett súlyos jogsértés ugyanis nem köthető egyetlen cselekményhez, az az elmúlt évek folyamatában valósult meg. Nem lehet a felperes „ellen fordítani” azon tiszteletre méltó eljárását sem, hogy változatlanul erkölcsi kötelezettségének tekinti a tanulmányait folytató gyermeke tartását, ellátását. Ezzel nem enyészik el az a joga, hogy az ajándék visszakövetelése iránti jogával éljen a Ptk. 582. § (2) bekezdésének megfelelően.

A másodfokú bíróság tehát helyesen állapította meg releváns tényállást és döntött az ajándék visszaadásáról. A Pp. 206. §-ának megfelelő, a bizonyítékok mérlegelésével megállapított tényállás – ha az nem iratellenes, nem kirívóan okszerűtlen és logikai ellentmondást sem tartalmaz – a felülvizsgálati eljárásban nem támadható, ahogyan jelen esetben sem.

A kifejtettekre tekintettel a Kúria megállapította, hogy a jogerős ítélet nem jogszabálysértő, ezért azt a Pp. 275. §-ának (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

Az I. r. alperes felülvizsgálati kérelme nem volt eredményes. A teljes személyes költségmentessége folytán le nem rótt illetéket a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 14. §-alapján az állam viseli. A felperesnek felszámítható felülvizsgálati eljárási költsége nem merült fel.

, 2012. szeptember 18.

a tanács elnöke, előadó bíró, bíró.

A kiadmány hitelével: